

## Skjemainformasjon

|           |                           |
|-----------|---------------------------|
| Skjema    | Privatarkiv 2012 (bokmål) |
| Referanse | 512758                    |
| Innsendt  | 15.03.2012 08:19:30       |

## Opplysninger om søker

## Opplysninger om organisasjon

Institusjonens leder Robert Kalleberg

Navn på organisasjonen Oslo kommune Kulturetaten, Byarkivet

Organisasjonsnummer 992 410 213

Postadresse P.b. 1453 Vika,

Postnr./Poststed 0116 OSLO

Telefon 23460350

Webadresse <http://www.byarkivet.oslo.kommune.no/>

## Opplysninger om prosjektets kontaktperson

Fornavn /Etternavn Ellen Røsjø

Telefon 23460344

E-postadresse [ellen.rosjo@kul.oslo.kommune.no](mailto:ellen.rosjo@kul.oslo.kommune.no)

## Opplysninger om prosjektet

## Prosjekt

Søknaden gjelder Privatarkiv 2012

Tittel på prosjektet Rusomsorg, mel, spiker, sprengstoff og skoleskip

## Sammendrag av prosjekt

Oslo byarkiv søker om støtte til ordning av noen viktige privatarkiver fra Oslo av nasjonal verdi som beskrives i det følgende.

Vi er godt i gang med å rense og ordne Oslo Hospitals materiale som vi tidligere har fått midler til. I denne omgang vil vi løfte fram arkivet etter Blå Kors Norge som et svært viktig arkiv å ordne, registrere og formidle. Begge arkiv vil også være interessante å trekke inn i vårt prosjekt om fattigdom. Øvrige arkiv vi ønsker prioritert er meget sentrale bedriftsarkiv.

## Prosjektbeskrivelse

Arkivene vi ønsker å ordne og registrere er presentert i vår prioriterte rekkefølge.

## Blå Kors Norge - sentral aktør og pioner i norsk rusomsorg

Blå Kors har vært en av de mest sentrale aktører i norsk rusomsorg på 1900-tallet. Det er en diakonal fellekristen avholdsorganisasjon som søker å forene frivillig og profesjonell innsats på rusfeltet og driver forebyggende og holdningsskapende arbeid. Blå Kors ble stiftet i 1877 i Sveits og kom i 1905-06 til Norge og Oslo. Det første offentlige møtet ble avholdt i Møllergata 43 den 26.08.1906 og etter møtet meldte 87 personer seg inn i organisasjonen som fikk navnet Møllergatens Blåkorsforening. Seinere samme høst ble den første bespisningsfesten med kaffe og smørbrød for hjemløse og forkomne arrangert samme sted. Seinere ble de store dansesalene Casino i Pløens gate og Frysjuhal mot Grønlands torg leid til slike fester. Avholdsbevegelsen sto sterkt gjennom sine mange lag og foreninger på denne tida. Innenfor den kristelige delen var det en plikt å drive omsorg for drikkfeldige og andre som trengte hjelp og omsorg. Spørsmålet om redningstiltak og kurbehandling ble diskutert, også på det første medlemsmøtet i 1906. Det ble arbeidet for å skaffe penger. 26. februar 1908 deltok nær 1600 mennesker på et møte i Calmeyergatens Misjonshus i Oslo til inntekt for et "vordende drankerhjem". Blåkorshjemmet på Eina ble innviet i mai 1909 og er landets eldste behandlingssted for mennesker med rusproblemer.

## Kort beskrivelse av materialet:

Organisasjonen har drevet pionervirksomhet og slik er materialet enestående. Det gir også stemme til den marginaliserte gruppen organisasjonen tok seg av. Materialet inneholder også Blå Kors Oslo og forskjellige lokallag i Oslo og noe materiale fra Norges Kristelige presselag.

Omfanget er ca. 38 hyllemeter, hvorav ca. 4 hyllemeter foto. Arkivet er helt uordna, og vi beregner at det trengs 5 månedsverk for å ordne og registrere materialet. Fotoene bør også digitaliseres og vil ha

### Bjølsen Valsemølle A/S - unik møllebedrift med lang tradisjon

Møllebedriften har en lang historisk tradisjon. Firmaet ble stiftet i 1884 av brukseierne Ole Amundsen på Bjølsen og Gustav Martinsen. I 1885 overtok Martinsen og P. M. Eckersberg hele møllebedriften. Den eldste mølla lå på vestsida av elva. Hovedhuset fra 1865 var bolig for brukseieren fram til 1920, seinere kontorbygning. I 1890-åra kjøpte firmaet Sandaker mølle og Christiania Mekaniske Væveri, og kunne oppføre den store mølla på Sandakersida. Firmaet ble aksjeselskap fra 1912. I 1927 kjøpte det opp Nedre Foss Mølle og i 1932 Peter Larsen & Co. I 1986 ble Bjølsen Valsemølle overtatt av Nora industrier og var fra 1991 en del av Orkla-konsernet. Møllevirksomheten ble organisert i Regal Mølle, med avdelinger på Bjølsen, i Moss og Kristiansand. Regal Mølle ble i 1999 overtatt av svenske Cerealia, nå Lantmannen.

#### Kort beskrivelse av materialet:

Arkivet stammer fra en viktig bedrift med lang historisk tradisjon og skriver seg fra åra 1884 - 1985. Når arkivet er ordnet (det er delvis ordnet og grovordnet for kr 148 000 fra bedriften) vil det være en rikholdig historisk kilde fra en industriell virksomhet med lange tradisjoner. Her er materiale fra Bjølsen valsemølle, men også noe fra Nedre Foss Mølle og også fra Norsk mølleforening og noe fra Moss aksjemølle.

Omfanget er ca. 95 hyllemeter, hvorav ca. 4 hyllemeter foto. Finordning, ordning og digitalisering av foto og registrering gjenstår. Fotoene vil ha spesielt stor formidlingsverdi og mange av disse er gamle. Her kan også nevnes lønningsbøker 32 stk fra 1897 - 1939 med navn på ansatte, hvor de jobba i produksjonen og hva de fikk betalt. Her er privilegiebrevet fra kong Fredrik 3. på drift av Nedre Foss mølle fra 1651 med segl og snor (avfotografert og lagt i spesialeske). Brevet ble funnet sammenbrettet i en brun konvolutt i en søppelkonteiner på Bjølsen valsemølle. Dessverre har papiret en skade som gjør noe av teksten uleselig, men kopi av innholdet fins i kongens kopibok på Riksarkivet. Vi beregner at det trengs 5 månedsverk til å fullføre dette ordningsarbeidet.

### Christiania Spigerverk - viktig industribedrift med lang historisk tradisjon

Christiania Spigerverk ble etablert i 1853. Industrigründeren Oluf Onsum kjøpte fallrettighetene til Lillo Gård. Den gamle gårdssaga ble revet og på kort tid erstattet av de første fabrikkbygningene til Spigerverket. Fabrikken forsynte den voksende byen med spiker og en rekke andre bygningsartikler av jern og stål. De første åra importerte verket jern. Fra 1865 begynte man å bruke norsk skrapjern. I 1876 ble det reist en ny fabrikkbygning på vestsida av Akerselva. Ikke lenge etter ble det behov for utvidelser sørover i Nydalen. Produksjonen av varmsmidd spiker var på topp i 1896-97, med en produksjon på 5.500 tonn pr år. Rundt 1900 ble det startet trådstiftproduksjon og bygd nagle- og skruefabrikk ved Gullhaug. I 1914 ble det bygd et galvaniseringshus, og et stort stålverk ble reist i åra etter 1. verdenskrig.

For å sikre tilgang på råstoff engasjerte selskapet seg også i gruveindustri og smelteverk. Først ved anvendelsen av elektrisk kraft for smelting av jern og stål utviklet Christiania Spigerverk seg til et betydelig jern- og stålverk, gjennom utvikling av den første elektriske råjernsovn. Bedriftens råjernsmelting har foregått ved Bremanger Smelteverk (ervert av C.S.). I 1950-åra la Spigerverket beslag på hele Nydalen sør for dagens ringvei, med store fabrikkhaller og flere tusen ansatte. Christiania Spigerverk hadde egne borettslag og barnehager. Bedriftens viktigste datterselskaper var Fonas Fabrikker, Stål og Tau, Noblikk-Sannem, Jo-Bu-gruppen, Schjelderups Industrioivner og Spigerverket Engineering. Bedriften ble oppkjøpt av Elkem. Etter en dramatisk historie med fusjoner og delvis avvikling, særlig da de mest plasskrevende delene av produksjonen, smelteverket og valseverkene, ble nedlagt i 1989, gjenoppsto Christiania Spigerverk-navnet som varemerke på trådstift i 1993. I dag produseres det mer spiker i Nydalen enn noen gang før.

#### Kort beskrivelse av materialet:

Arkivet stammer fra en viktig bedrift med lang historisk tradisjon og skriver seg fra åra 1865 - 1965. Det er uordna og inneholder styreprotokoller til 1940, forskjellige direktørers saksarkiv, sosialavdelingens arkiv m.m. og utgjør ca. 52 hyllemeter. Dette beregnes til å ta 7 månedsverk å ordne og registrere.

### Lysaker Kjemiske Fabrikk - Norges eldste kjemiske fabrikk

Lysaker Kjemiske Fabrik ble oppført i 1858 og var Norges eldste kjemiske fabrikk. Det første anlegget bestod av en svovelsyreavdeling med tilhørende gjødningsfabrikk for framstilling av fosforsyre- og kvelstoffgjødning. Andre viktige produkter har vært saltsyre og aluminiumsulfat. En stor del av produksjonen av salpetersyre og svovelsyre gikk til framstilling av sprengstoff. For å sikre tilgangen på råstoff eide og drev fabrikken bergverk, Ytterøens Kobberværk i Tøndelag, Ølve Gruber i Hordaland og Bamble Apatittgruber i Telemark. I 1969 gikk bedriften inn som en avdeling av Borregaard A/S.

## Kort beskrivelse av materialet:

Arkivet stammer fra et unikt historisk industrimiljø og inneholder protokoller, kopibøker, korrespondanse og saksdokumenter, priskuranter og produksjonsstatistikk. Arkivet er uordna. Det spanner over perioden 1860-1970 og utgjorde opprinnelig ca. 50 hyllemeter. En stor del av arkivet måtte kasseres pga soppangrep. Det er ført liste over det kasserte materialet. Det gjenstår 15 hyllemeter som kan bevares som beregnes å ta 2 månedsverk å ordne og registrere.

## Christian Radich - verdens første skoleskip

Oslo skoleskip, Østlandets skoleskip Christian Radich - stiftet 1881 var verdens første skoleskip. Før Christian Radich (1937 – 1998) var det "Christiania" og "Statsraad Erichsen" som fungerte som skoleskip. Med reform 94 ble det slutt på skoleskipsvirksomheten, men de drev på dispensasjon til 1998.

Arkivet står på loftet over kontoret til Christian Radich i varierende temperaturer med vannrør i taket. Arkivet er ikke systematisert, men satt bort etter hvert, og nå begynner det å fylles opp. Loftet er også lager. Vi kan anslå arkivet er på ca. 40 hm og går fram til tidlig 2000-tallet. Her er:

-Et arkivskap med fotografier – ca. 1 hm. lysbilder og 1 hm. fotografier med mapper som angir motiv og tid av og til, ca. ½ hm. med mer rotete bilder og ½ hm. album uten tekst.

-Et par kasser med filmer – for det meste opplæringsfilmer, men også filmene Vind i seilene, Christian Radich (NRK) og Windjammer (Lasse Kolstad).

-Originale verkstedtegninger til skipet. Et par hm. ruller.

-Forhandlingsprotokoller fra stiftelsen 1881-, karakterprotokoller, 1884- (ikke komplett), rengskapsprotokoller (ikke komplett), skipsdagbøker, maskindagbøker, utklippsbøker

- bokser, ringpermer

- kasser med hauglagt materiale

Det haster å få materialet, men særlig fotomaterialet, ned fra loftet pga. svingningene i temperatur og luftfuktighet.

Oslo byarkiv vurderer at arkivet er av stor interesse. Det bør avleveres til en arkivinstitusjon. Oslo byarkiv er positiv til å ta imot det og har også materiale fra Sjømannsskolen og Oslo havn. Vi vil anslå behovet til 5 månedsverk for å ordne og registrere arkivet og digitalisere fotografier – avhengig av hvor langt fram i tid man velger å gå – for eksempel rundt 1970 eller 1999 (slutt med skoleskip – så det er nok det riktige slutt punktet)

Stiftelsen kan på vår forespørsel ikke avse midler til å ordne arkivet, men ser gjerne at det bevares hos oss.

## Framdriftsplan

## Framdriftsplan

Framdriftsplan for hele prosjektperioden:

Start- / Sluttdato 01.09.2012 30.09.2013

## Aktivitetplaner

| Tittel                   | Fra- / Til-dato | Til dato   |
|--------------------------|-----------------|------------|
| Bjølse Valsemølle        | 01.09.2012      | 31.01.2013 |
| Christiania Spigerverk   | 01.02.2013      | 30.09.2013 |
| Lysaker Kjemiske Fabrikk | 01.02.2013      | 31.03.2013 |
| Blå Kors Norge           | 01.09.2012      | 31.01.2013 |
| Christian Radich         | 01.04.2012      | 30.09.2013 |

Andre opplysninger/kommentarer om framdrift-/aktivitetsplan.

Vi planlegger et prosjekt over et år (utenom ferieavvikling) med to prosjektmedarbeidere.

## Samarbeidspartnere

## Samarbeidspartnere

Har du en samarbeidspartner?

Nei

## Prosjektbudsjett

## Budsjett - utgifter

| Hva                               | Beskrivelse             | Sum                    |
|-----------------------------------|-------------------------|------------------------|
| Personalkostnader (lønn/overhead) | Blå Kors                | kr 250 000,00          |
|                                   | Bjølsen Valsemølle      | kr 250 000,00          |
|                                   | Christiania Spigerverk  | kr 350 000,00          |
|                                   | Lysaker Kjemiske Fabrik | kr 100 000,00          |
|                                   | Christian Radich        | kr 250 000,00          |
| Varer/utstyr                      |                         | kr 0,00                |
| Tjenester kjøpt av andre          |                         | kr 0,00                |
| Andre utgifter (spesifiser)       | Veiledning, kontor      | kr 200 000,00          |
| <b>Totale utgifter</b>            |                         | <b>kr 1 400 000,00</b> |

## Budsjett - inntekter

| Beskrivelse                       | Tilskudd bekreftet? | Sum                    |
|-----------------------------------|---------------------|------------------------|
| <u>Søknadssum Norsk kulturråd</u> |                     | <u>kr 1 200 000,00</u> |
| Egenfinansiering                  | Nei                 | kr 200 000,00          |
| <b>Totale inntekter</b>           |                     | <b>kr 1 400 000,00</b> |

## Kommentar

## Kommentar til budsjett

Budsjett: Lønnskostnader 1 200 000 kr Kontor / overhead, veiledning 200 000 kr Sum 1 400 000 kr  
 Finansieringsplan: Søknadssum NKR: Blå Kors 5 månedsverk kostnad ca. 250 000 kr Bjølsen valsemølle 5 månedsverk kostnad ca. 250 000 kr Christiania spigerverk 7 månedsverk " 350 000 kr Lysaker Kjemiske Fabrik 2 månedsverk " 100 000 kr Christian Radich 5 månedsverk " 250 000 kr Sum ca 24 månedsverk til kostnad ca. 1 200 000 kr Bidrag fra Oslo byarkiv: Kontor / overhead 120 000 kr Veiledning 80 000 kr Sum 200 000 kr

## Vedlegg

Ingen vedlegg lastet opp